

Sygnatura akt XVIII C 896/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 21 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Ławrynowicz

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Karolina Jezewska

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2017 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa

K. W. i A. C.

przeciwko

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego na rzecz powódki K. W. kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki A. C. kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej;
3. zasądza od pozwanego na rzecz powódki K. W. kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za uszczerbek na zdrowiu;
4. zasądza od pozwanego na rzecz powódki A. C. kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za uszczerbek na zdrowiu;
5. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
6. kosztami procesu obciąża pozwanego i w związku z tym:
  - a)
    - a) zasądza od pozwanego na rzecz każdej z powódek kwotę 2.720 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,
    - b) nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 7.099,44 zł tytułem kosztów sądowych.

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz

Sygnatura akt XVIII C 896/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 grudnia 2013 r. powód B. W. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwoty 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2013 r. od dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, kwoty 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za doznane urazy fizyczne i uszczerbek psychiczny oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko powód wskazał, że w dniu 13 października 2002 r. został potrącony na przejściu dla pieszych przez kierującego samochodem osobowym marki F. (...). W zdarzeniu brała udział również jego żona S. W., która w wyniku odniesionych obrażeń zmarła. Sprawca zdarzenia został skazany za przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. przez Sąd Rejonowy w Szamotułach wyrokiem z dnia 12 lutego 2003 r. W wyniku przedmiotowego wypadku powód doznał poważnych obrażeń, po hospitalizacji długo nie mógł się samodzielnie poruszać i wymagał pomocy osób trzecich w podstawowych czynnościach życia codziennego, a następnie przechodził długą rehabilitację. Pomimo upływu czasu u powoda nadal utrzymują się skutki przedmiotowego wypadku; po doznanych urazach pozostały bardzo rozległe i obszerne blizny, utrzymują się bóle kręgosłupa szyjnego, bóle stawu kolanowego, utykanie w trakcie poruszania się, ograniczenia ruchowe stawu barkowego, bóle kończyn dolnych w tym stawów kolanowych, wzmożonym napięciem nerwowym. Obok urazów fizycznych ucierpiała również psychika powoda. Powód nie jest tak pewny siebie, ma problem natury emocjonalnej. W postępowaniu likwidacyjnym, pozwany wypłacił powodowi kwotę 48.811 zł i odmówił wypłaty dalszego świadczenia ustalając u powoda trwały uszczerbek na zdrowiu w łącznej wysokości 25,5%. Za śmierć osoby bliskiej odmówiono powodowi zadośćuczynienia. Jako podstawę prawną roszczenia o zadośćuczynienie za doznany uszczerbek na zdrowiu, cierpienia fizyczne oraz psychiczne wskazano art. 445 k.c., zaś roszczenia o zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej – art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Z ostrożności procesowej powód wskazał, że nie doszło do przedawnienia jego roszczeń. Uzasadniając roszczenie odsetkowe powód podał, że termin 22 kwietnia 2013 r. ustalił jako upływ 45 dni od dnia zgłoszenia szkody pozwanemu.

Postanowieniem z dnia 25 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XII Cywilny w sprawie o sygn. akt XII Co 136/13 zwolnił B. W. od kosztów sądowych w całości.

W odpowiedzi na pozew z dnia 12 marca 2014 r. pozwany (...) S.A. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wskazał, że w toku postępowania likwidacyjnego, przyznano i wypłacono powodowi w związku z jego szkodą osobową szereg świadczeń, łącznie 48.811 zł i potwierdził, że odmówiono wypłaty zadośćuczynienia w związku ze śmiercią żony powoda. W ocenie pozwanego roszczenie o zadośćuczynienie za śmierć osoby najbliższej nie znajduje uzasadnienia w treści art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Pozwany podniósł zarzut rażącego wygórowania roszczenia powoda o zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej. Zdaniem pozwanego okres jaki minął od wypadku utrudnia a właściwie uniemożliwia ocenę stanu faktycznego. Pozwany uznał, że przyznane przez niego świadczenia powinny w pełni rekompensować doznaną osobistą krzywdę poszkodowanego związaną z uszczerbkiem na zdrowiu. Pozwany podniósł, że z dokumentacji załączonej do pozwu nie wynika, aby powód kontynuował leczenie w związku z wypadkiem, jednocześnie podnosząc, że cierpi i leczy się na liczne choroby samoistne.

Pismem z dnia 3 lutego 2015 r. pełnomocnik powoda, poinformował, że B. W. zmarł, a jego następcy prawni wstąpią w jego miejsce.

Postanowieniem z dnia 25 lutego 2015 r. Sąd na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie ze skutkiem od dnia 25 sierpnia 2014 r.

Pismem z dnia 18 marca 2015 r. dotychczasowy pełnomocnik B. W., a obecnie jego następców prawnych K. W. i A. C. wniósł o podjęcie zawieszono postępowania prowadzonego dotychczas przeciwko (...) S.A. i stwierdzenie, iż w

miejsce powoda B. W. weszli jego następcy prawni K. W. i A. C.; wniósł o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powódek K. W. i A. C. kwoty 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powódek kwoty 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za doznane urazy fizyczne i uszczerbek psychiczny, zasądzenie od pozwanego na rzecz strony powodowej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2015 r. Sąd podjął zawieszono postępowanie z udziałem następców prawnych powoda: K. W. i A. C..

Na rozprawie w dniu 4 października 2016 r. pełnomocnik powódek sprecyzował żądanie w zakresie odsetek i wniósł o zasądzenie ustawowych odsetek za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 października 2002 r. w O. A. M. naruszył nieumyślnie zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i spowodował nieumyślnie wypadek drogowy, w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki F. (...) o nr rej. (...) R, zbliżając się do oznakowanego przejścia dla pieszych, nie zachował należytej ostrożności i rozwagi w wyniku czego potrafił przechodzących z jego lewej strony na prawą pieszych B. W. i S. W. znajdujących się na pasach dla pieszych, wskutek czego S. W. doznała licznych ciężkich obrażeń ciała w postaci, m.in. urazu czaszkowo-mózgowego, który spowodował bezpośrednio jej zgon, a B. W. doznał obrażenia ciała w postaci wstrząśnienia mózgu lekkiego stopnia, złamania wielofragmentowego kości ramiennej prawej, złamania wielofragmentowego goleni prawej, rany tłuczonej czoła, które stanowią ciężki uszczerbek na zdrowiu pod postacią długotrwałej ciężkiej choroby w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k., popełniając przestępstwo z art. 177 § 2 k.k.

Bezsporne, nadto dowód: notatka urzędowa z kolizji drogowej – wypadku drogowego k. 14, zawiadomienia z Komendy Policji w O. oraz Prokuratury Rejonowej w Szamotulach k. 15-16, postanowienie o zasięgnięciu opinii – powołaniu biegłego k. 17, wyrok Sądu Rejonowego w Szamotulach z dnia 12 lutego 2003r., sygn. akt II K 1295/02 k. 18-19, skrócony odpis aktu zgonu S. W. k. 98, zeznania powódki A. C. – nagranie rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r. 00:02:54 – 00:22:19, płyta CD k. 461.

Samochód, którym kierował sprawca wypadku był objęty ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej w (...) S.A.

Okoliczność bezsporna.

Po wypadku powód został przewieziony karetką pogotowia ratunkowego do Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O.. Na Izbę Przyjęć trafił o godzinie 20:40. W chwili przyjęcia jego stan był ciężki. Był przytomny, ale nie orientował się w czasie i przestrzeni. Na Oddziale Chirurgicznym rozpoznano u niego wstrząśnienie mózgu, złamanie wielofragmentowe kości ramiennej prawej, złamanie wielofragmentowe goleni prawej, ranę tłuczoną czoła. Zeszyto ranę czoła, opatrzone otarcia, założono podłużniki gipsowe na ramię prawe i kończynę dolną prawą oraz zastosowano leczenie farmakologiczne. O godz. 23:00 został wypisany i przeniesiony do Zakładu Opieki Zdrowotnej P. – Nowe Miasto Oddział Chirurgii Urazowej i Obrażeń Wielonarządowych Klinika Chirurgii Urazowej, Leczenia Oparzeń i Chirurgii Plastycznej w P..

Dowód: dokumentacja medyczna k. 165-199, zeznania powódki A. C. – nagranie rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r. 00:02:54 – 00:22:19, płyta CD k. 461.

B. W. w okresie od dnia 14 października 2002 r. do dnia 24 października 2002 r. przebywał w Zakładzie Opieki Zdrowotnej P. – Nowe Miasto Oddział Chirurgii Urazowej i Obrażeń Wielonarządowych Klinika Chirurgii Urazowej, Leczenia Oparzeń i Chirurgii Plastycznej w P.. U powoda rozpoznano wstrząśnienie mózgu, wieloodłamowe złamania kości ramiennej prawej z porażeniem nerwu promieniowego oraz z powodu wielofragmentowego złamania podudzia prawego. W trakcie hospitalizacji dokonano zespolenia złamania kości ramiennej prętami Rusha, neuroлизę nerwu

promieniowego oraz wyciąg szkieletowy nadgarstkowy za kość piszczelową. Powodowi podawano leki przeciwbólowe. Kończyna górna została unieruchomiona w opatrunku Dessaulta, kończyna dolna unieruchomiona gipsem udowym. Ze szpitala został wypisany w stanie ogólnym dobrym. Zalecono kontrolę w Poradni Chirurgicznej.

Powód został przekazany do dalszego leczenia na Oddział Chirurgiczny Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O., gdzie przebywał od dnia 14 października 2002 r. do dnia 7 listopada 2002 r. Rozpoznano u niego stan po wstrząśnieniu mózgu, złamaniu wielofragmentowym kości ramiennej prawej z porażeniem nerwu promieniowego, stan po wielofragmentowym złamaniu podudzia prawego. Zastosowano leczenie zachowawcze, podano środki przeciwbólowe i antybiotyki.

Następnie powód został przekazany do Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Oddziału Długoterminowej Opieki Medycznej w O. – Oddział DOM, gdzie przeprowadzono u niego badania oraz dalszą rehabilitację. W placówce przybywał w okresie od dnia 7 listopada 2002 r. do dnia 23 grudnia 2002 r.

U powoda rozpoznano również złamanie zębów 2,1/1,2,3 i 5.

Dowód: karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia 24 października 2002 r. k. 20, karta informacyjna z dnia 7 listopada 2002 r. k. 21, wyniki badań dodatkowych k. 22, karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia 23 grudnia 2002 r. k. 23-24, dokumentacja medyczna k. 165-199, 223-244, zeznania świadka K. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:06:50 – 00:23:28, płyta CD k. 111, zeznania powoda B. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:27:49 – 00:42:15, płyta CD k. 111, zeznania powódki A. C. – nagranie rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r. 00:02:54 – 00:22:19, płyta CD k. 461.

W okresie od 17 marca 2003 r. do 3 kwietnia 2003 r. powód leczył się stomatologicznie z uwagi na utratę uzębienia w wypadku drogowym w dniu 13 października 2002 r.

W dniu 21 stycznia 2004 r. został przyjęty do Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. na Oddział Chirurgiczny, gdzie usunięto mu materiał zespalający (pręt Rusha) po wieloodłamowym złamaniu kości ramiennej prawej.

Dowód: karta choroby z Poradni Stomatologicznej k. 33-35, dokumentacja medyczna k. 165-199.

Wraz z upływem lat zaczęły uwidaczniać się u powoda nowe schorzenia i dolegliwości bólowe. Powód cierpiał na nadciśnienie tętnicze, nietolerancję glukozy, zaburzenia przemiany lipidowej, kamicy pęcherzyka żółciowego, podejrzenie przewlekłego zapalenia trzustki oraz stan po operacji raka fałdu głosowego (1994 r.).

Powód w okresie od 29 marca 2011 r. do 8 kwietnia 2011 r. był hospitalizowany w (...) Szpitalu Miejskim im. (...) z Zakładem Opiekuńczo-Lecznym SPZOZ w P. na Oddziale Neurologii I, gdzie przeprowadzono badania diagnostyczne z powodu bólów głowy oraz obserwowanych przez rodzinę zaburzeń pamięci i orientacji. Przeprowadzono badania neurologiczne, konsultacje chirurgiczną, psychiatryczną i okulistyczną. Ostatecznie rozpoznano u niego mieszane bóle głowy, nadciśnienie tętnicze, nietolerancję glukozy, zaburzenia przemiany lipidowej, kamicy pęcherzyka żółciowego, podejrzenie przewlekłego zapalenia trzustki, stan po operacji raka fałdu głosowego (1994 r.).

W 2012 r. u B. W. obserwowano zaburzenia pamięci i orientacji oraz bóle głowy. Ponadto przedmiotowo neurologicznie niewielkie spowolnienie, mowę dyzartyczną (po operacji laryngologicznej), ograniczenie ruchów w obrębie stawu barkowego prawego, skrócenie kończyny dolnej prawej o ok. 3 cm z utrudnionym zginaniem grzbietowym stopy prawej, chód z utykaniem kończyny prawej (pourazowe), próbę Romberga chwiejną bez wyraźnej lateralizacji.

W dniu 3 marca 2012 r. powód doznał omdlenia.

W okresie od 23 sierpnia 2012 r. do 6 września 2012 r. oraz od 4 października 2012 r. do dnia 19 października 2012 r. B. W. był hospitalizowany w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w O. na Oddziale Wewnętrznym z rozpoznaniem zdekompensowanej marskości wątroby, cukrzycy typu 2, wrzodu opuszki dwunastnicy, żylaków przełyku, nadciśnienia tętniczego. W okresie od 29 lipca 2013 r. do 2 sierpnia 2013 r. ponownie został przyjęty na Oddział Chirurgiczny z powodu utraty masy ciała, braku apetytu, okresowo odruchów wymiotnych.

Dowód: karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia 8 kwietnia 2011 r. k. 25-27, wyniki badań k. 28, karta informacyjna z dnia 3 marca 2012 r. k. 29, karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia 19 grudnia 2012 r. k. 30, karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia 6 września 2012 r. k. 31-32, dokumentacja medyczna k. 165-199, 202-220.

Powód w latach 2009-2012 był pod opieką lekarza patomorfologa w N.Z.O. Z (...) Spółka z o.o. w O..

Powód w styczniu 2014 r. podjął leczenie w Poradni Diabetologicznej. Do Poradni Chirurgicznej chodził w 2003 r., zaś z Poradni Opieki Zdrowotnej korzystał w latach 2012-2014 (internista). Poradnie są zlokalizowane w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w O..

Dowód: dokumentacja medyczna k. 147-157, dokumentacja medyczna z Poradni k. 193-199.

B. W. w dniach 6 marca 2014 r., 15 maja 2014 r., 12 czerwca 2014 r. korzystał z wizyt lekarskich u lekarza neurologa w NZOZ Obst Ambulans Union Ratownictwo Medyczne w O.. Rozpoznano u niego ośpienie typu alzheimerskiego, a ostatecznie w dniu 12 czerwca 2014 r. chorobę alzheimera.

Dowód: dokumentacja medyczna k. 160-162.

W dniu 20 sierpnia 2003 r., jeszcze przed wypadkiem, lekarz orzecznik ZUS stwierdził całkowitą niezdolność do pracy przez powoda, spowodowaną stanem narządu ruchu.

B. W. od 2009 r. legitymował się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, przy czym istnienie niepełnosprawności ustalono od 2002 r. W orzeczeniu z 2009 r. stwierdzono, że B. W. wymaga częściowej opieki osoby drugiej w zakresie opieki i pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Dowód: orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 36, wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS k. 37.

B. W. oraz S. W. zawarli związek małżeński w dniu 8 stycznia 1966 r. Ze związku małżeńskiego posiadali dwie córki K. W. oraz A. C.. Byli zgodnym małżeństwem, wspólnie spędzali wolny czas, chodzili na spacer, spędzali z rodziną uroczystości rodzinne, uczęszczali wspólnie do K., opiekowali się wnukami. W chwili śmierci S. W. byli małżeństwem z 35-letnim stażem. S. W. nie pracowała, pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Dowód: kopie zdjęć k. 92-94, skrócony odpis aktu urodzenia powoda k. 97, odpis skrócony aktu małżeństwa k. 97v, zeznania świadka K. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:06:50 – 00:23:28, płyta CD k. 111, zeznania powoda B. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:27:49 – 00:42:15, płyta CD k. 111, zeznania powódki A. C. – nagranie rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r. 00:02:54 – 00:22:19, płyta CD k. 461.

B. W. przed wypadkiem z dnia 13 października 2002 r. był zdrowy. Przebywał na rencie z tytułu niezdolności do pracy z powodu przebytej operacji raka krtani. Z uwagi na operację krtani mówił bardzo cicho, żona wspierała go w chorobie, dzięki czemu nie załamał się psychicznie. Nie chorował na nadciśnienie tętnicze oraz nie miał dolegliwości krążeniowych. Był osobą towarzyską i pogodną. Często małżonków (...) odwiedzała rodzina i znajomi. Powód łowił ryby i był członkiem klubu wędkarskiego. Był osobą aktywną fizycznie, lubił przebywać na świeżym powietrzu oraz chodził na spacer. W chwili feralnego zdarzenia miał ukończone 60 lat.

Powód po tygodniu od wypadku z dnia 13 października 2002 r. dowiedział się, że jego żona S. W. nie żyje. Z uwagi na swój stan zdrowia nie uczestniczył w pogrzebie małżonki. Bardzo przeżył, że nie był na jej pogrzebie. Po wyjściu

ze szpitala najpierw pojechał na grób żony, a potem do domu. Powód nie pamiętał wypadku z dnia 13 października 2002 r. Mało również pamiętał zdarzeń po wypadku.

Po wypadku B. W. stał się osobą zamkniętą w sobie, nie chciał rozmawiać z rodziną i podjąć leczenia psychologicznego. Był smutny, wszystko go drażniło, nawet wnuki. Nie życzył sobie odwiedzin rodziny i znajomych. Po wypadku przestał łowić ryby. Więcej wolnego czasu spędzał w domu, nie przebywał tyle czasu na świeżym powietrzu, co przed wypadkiem. Często wspominał małżonkę, tęsknił za nią. W całym domu były jej zdjęcia. Po śmierci żony B. W. nie związał się z inną kobietą. Nie chciał uczęszcza do klubu emerytów, był tam tylko na dwóch spotkaniach. Powód odwiedzał grób małżonki w każdą niedzielę oraz często w tygodniu.

Dowód: zeznania świadka K. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:06:50 – 00:23:28, płyta CD k. 111, zeznania powoda B. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:27:49 – 00:42:15, płyta CD k. 111, zeznania powódki A. C. – nagranie rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r. 00:02:54 – 00:22:19, płyta CD k. 461.

Po powrocie do domu ze szpitala, powód leżał w łóżku na wyciągu, nie mógł się ruszać. Przychodził do niego rehabilitant oraz masażystka przez okres około 7-8 miesięcy. Początkowo ćwiczenia odbywały się 3 razy w tygodniu (pierwsze 2 miesiące), potem raz w tygodniu. Przez dwa miesiące jeździł na wózku inwalidzkim, potem poruszał się o kulach. Po roku zaczął się samodzielnie poruszać. Po wypadku B. W. miał prawą nogę o 3 cm krótszą i musiał nosić specjalne obuwie. Po wypadku często bolała go głowa. Oprócz tego miał unieruchomioną prawą rękę, której nie mógł praktycznie podnieść do góry. Potrzebował pomocy osób trzecich, aby ubrać np. koszulę. Ręka bolała go również na zmianę pogody. Wymagał pomocy osób trzecich. A. C. oraz K. W. zamiennie zajmowały się ojcem i pomagały mu w sprawach życia codziennego. Początkowo córki kąpały ojca oraz zmieniały mu pampersy. Przez pół roku po wypadku, mieszkał u córki A. W.. Od połowy 2003 r. mieszkał sam. Córki przywoziły mu i przygotowywały jedzenie. W domu był niesamodzielny i bezradny, gdyż wcześniej wszystkim zajmowała się żona.

Po śmierci małżonki B. W. mieszkał sam i prowadził gospodarstwo domowe. Początkowo w pracach domowych pomagały mu córki. Rodzina starała się spędzać z nim każdą wolną chwilę, zabierać do siebie, jednak szybko chciał wracać do swojego domu.

Powód po wypadku nie zażywał leków na stałe, tylko zażywał leki przeciwbólowe. Często bolał go kręgosłup szyjny i lędźwiowy. Powód bał się chodzić do szpitali. Po wypadku miał zaniki pamięci, załamał się psychicznie. Powód leczył się neurologicznie, prywatnie w O.. Czasami B. W. był otepiały. Po wypadku zdiagnozowano u niego nadciśnienie tętnicze. Bliźna po ranie czoła przechodziła przez całą skroń. W związku z bliźną, wstydził się wychodzić na ulicę, z czasem się do tego przyzwyczaił.

Po kilku latach od tragicznego zdarzenia, powód przestał radzić sobie i zaczął spożywać alkohol, ukrywał to przed rodziną. W kwietniu 2012 r. powód trafił do szpitala, gdyż był otepiały, dużo spał oraz nadużywał alkoholu. Wówczas zdiagnozowano u niego cukrzycę, co do której zalecono leczenie dietą. Po jakimś czasie rozpoznano u niego marskość wątroby. B. W. w późniejszym okresie zażywał leki przeciwbólowe z uwagi na problemy z chodzeniem, bólem nogi i biodra. W okresie trwania małżeństwa B. W. spożywał alkohol okazyjnie.

Dowód: zeznania świadka K. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:06:50 – 00:23:28, płyta CD k. 111, zeznania powoda B. W. – nagranie rozprawy z dnia 13 maja 2014 r. 00:27:49 – 00:42:15, płyta CD k. 111, zeznania powódki A. C. – nagranie rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r. 00:02:54 – 00:22:19, płyta CD k. 461.

B. W. w następstwie wypadku komunikacyjnego z dnia 13 października 2002 r. doznał urazu głowy z następowym wstrząśnieniem mózgu i rozległą raną szarpaną czoła, licznymi otarciami naskórka na twarzy po stronie prawej, wielofragmentowego złamania kości ramiennej prawej z porażeniem nerwu promieniowego wymagającego zespolenia prętami Rusha, neurolizy nerwu promieniowego z następowym bólowym ograniczeniem ruchomości w prawym stawie barkowym, wielofragmentowego złamania podudzia prawego – leczonego wyciągiem szkieletowym nadkostkowym za kość piszczelową z następowym skróceniem kończyny dolnej prawej o 3 cm w stosunku do lewej,

z utrudnionym zginaniem grzbietowym stopy prawej, z utykaniem na kończynę dolną prawą, złamania zębów 2, 1 i 1, 2, 3 oraz 5.

B. W. doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu wg tabeli uszczerbków na zdrowiu stanowiącej załącznik do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 234, poz. 1974) wg punktu 113a (wieloodłamowe złamanie kości ramiennej prawej z porażeniem nerwu promieniowego prawego) w wysokości 6%, wg punktu 158a (wieloodłamowe złamanie podudzia prawego ze skróceniem kończyny do 4 cm) w wysokości 10% - razem 16%. Uszczerbek na zdrowiu w związku ze złamaniami zębów wyniósł 11,5%. Łączny trwały uszczerbek na zdrowiu powstały w związku z wypadkiem z dnia 13 października 2003 r. wynosił 27,5%.

Dowód: opinia Uniwersytetu Medycznego im. K. M. w P. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej z dnia 22 czerwca 2015 r. k. 316-324, zeznania biegłego sądowego C. Ż. – nagranie rozprawy z dnia 4 października 2016 r. 00:03:41 – 00:34:47, płyta CD k. 420, zeznania biegłej sądowej B. M. – nagranie rozprawy z dnia 4 października 2016 r. 00:35:01 – 01:11:43, płyta CD k. 420.

Obrażenia doznane przez B. W. w następstwie zdarzenia z dnia 13 października 2002 r. powodowały dość znaczne dolegliwości bólowe w obrębie złamanych kończyn przez okres do pół roku, później dolegliwości te stopniowo ustępowały. Jednakże nie ustąpiły do końca, gdyż w wyniku złamania uległa istotnemu skróceniu kończyna dolna prawa o ok. 3 cm, co powodowało utykanie na kończynę dolną prawą. Poruszanie się osób ze skróconą jedną z kończyn powoduje przeciążenia w obrębie stawów biodrowych i kręgosłupa w odcinku lędźwiowo-krzyżowym, które mogą przyspieszać tworzenie się zmian zwyrodnieniowo-dyskopatycznych w obrębie stawów sąsiednich przebytego złamania i generować zespoły bólowe. Dodatkowo poruszanie się było utrudnione z uwagi na ograniczone zginanie grzbietowe stopy prawej. Pomimo wygojenia przebytego złamania kości ramiennej prawej pozostało bólowe ograniczenie ruchomości w prawym stawie barkowym, które rzutowało na pogorszenie się jakości życia w postaci zespołów bólowych z ograniczeniem funkcji narządu ruchu.

Po doznanych obrażeniach w wypadku możliwość samodzielnego poruszania B. W. była ograniczona z uwagi na ograniczenia kończyny górnej i dolnej, co mogło negatywnie odbić się na układzie krążenia i oddychania, gdyż powód musiał więcej czasu spędzać w pozycji leżącej i siedzącej. Późniejsze orzeczenie o niepełnosprawności w zakresie układu oddechowego oraz chorób narządu ruchu jako następstwo wypadku mogło mieć związek z wypadkiem. Choroby narządów wewnętrznych nie stanowiły skutków wypadku i stanowiły samoistne przyczyny przy orzekaniu o stopniu niepełnosprawności.

Stan zdrowia powoda po wypadku się pogarszał, a na zmiany pourazowe nałożyły się coraz bardziej nasilone zmiany chorobowe typu cukrzyca, marskość wątroby nadciśnienie tętnicze czy też nadużywanie leków. Pozostawały one jednak bez związku z wypadkiem z dnia 13 października 2003 r.

Dowód: opinia Uniwersytetu Medycznego im. K. M. w P. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej z dnia 22 czerwca 2015 r. k. 316-324, opinia uzupełniająca Uniwersytetu Medycznego im. K. M. w P. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej z dnia 15 lutego 2016 r. k. 388-389, zeznania biegłego sądowego C. Ż. – nagranie rozprawy z dnia 4 października 2016 r. 00:03:41 – 00:34:47, płyta CD k. 420, zeznania biegłej sądowej B. M. – nagranie rozprawy z dnia 4 października 2016 r. 00:35:01 – 01:11:43, płyta CD k. 420.

B. W. w dniu 17 grudnia 2012 r. dokonał zgłoszenia szkody na osobie w związku ze śmiercią żony S. W..

Pismem z dnia 12 czerwca 2013 r. B. W. zwrócił się o informację, na jakim etapie jest proces likwidacji szkody dot. zgłoszonego roszczenia z tytułu zadośćuczynienia/odszkodowania po śmierci S. W..

W dniu 25 czerwca 2013 r. powód złożył skargę do Zarządu (...) S.A. w związku z przewlekłością postępowania likwidacyjnego.

Pismem z dnia 19 czerwca 2013 r. pozwany odmówił wypłaty zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, tj. S. W. nie znajdując podstaw prawnych do jego wypłaty.

Dowód: potwierdzenie przyjęcia szkody k. 88, druk zgłoszenia szkody na osobie k. 89-90, kopia koperty k. 104, pismo z dnia 12 czerwca 2013 r. k. 42, pismo z dnia 12 czerwca 2013 r. k. 42, skarga z dnia 25 czerwca 2013 r. k. 43.

W grudniu 2012 r. pozwany wypłacił B. W. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną w związku z wypadkiem z dnia 13 października 2003 r. krzywdę z uwagi na doznany uszczerbek na zdrowiu w kwocie 48.811 zł.

B. W., pismem z dnia 4 marca 2013 r. zgłosił pozwanemu (...) S.A. dalszą szkodę polegającą na naruszeniu ciała w postaci urazu głowy ze wstrząśnieniem mózgu, rany tłuczonej czoła, wielofragmentowego złamania kości ramiennej prawej z porażeniem nerwu promieniowego, wielofragmentowego złamania kości podudzia prawego, złamania zębów 2,1/1, 2, 3 oraz 5. Powód wniósł o przyznanie i wypłatę na jego rzecz kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy, ból, cierpienie fizyczne i psychiczne, kwoty 1.000 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia – ryczałtowo, kwoty 4.256 zł tytułem zwrotu kosztów opieki osób trzecich. Pozwany pismo powoda otrzymał w dniu 7 marca 2013 r.

Pozwany pismem datowanym na dzień 26 marca 2013 r. odmówił wypłaty zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę ponad przyznaną i wypłaconą kwotę 48.811 zł z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, ból i cierpienia fizyczne oraz psychiczne. Pozwany nie znalazł podstaw do dokonania dopłaty odszkodowania z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, a tym samym wypłaty odszkodowania tytułem zwrotu kosztów leczenia oraz opieki osób trzecich. Pozwany dokonał ustalenia trwałego uszczerbku na zdrowiu B. W. w łącznej wysokości 25,5%, w tym w zakresie uzębienia w wysokości 11,5%.

Dowód: pismo (...) SA z dnia 20 grudnia 2012 r. k. 472, pismo z dnia 4 marca 2013 r. k. 38-41, pismo z dnia 12 czerwca 2013 r. k. 42, pismo z dnia 25 czerwca 2013 r. k. 43, pismo z dnia 26 marca 2013 r. k. 44-45, ocena kompleksowa OC dla (...) S.A. k. 46-54, pismo z dnia 19 czerwca 2013 r. k. 83.

B. W. zmarł w dniu 25 sierpnia 2014 r. w Ś.. W dniu 24 października 2014 r. przed notariuszem B. G. został sporządzony w formie aktu notarialnego Rep. A nr 11849/2014 protokół dziedziczenia. Spadek po B. W. nabyły wprost jego córki A. C. oraz K. W. w udziałach po 1/2 części. W tym samym dniu sporządzono również w Kancelarii Notarialnej notariusza B. G. akt poświadczenia dziedziczenia (Rep. A nr 11853/14).

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 277, akt notarialny z dnia 24 października 2014 r. Rep. A nr 11849/2014 k. 288-292, akt poświadczenia dziedziczenia z dnia 24 października 2014 r. k. 431-433.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych powyżej dowodów w postaci dokumentów, zeznań świadka K. W., powoda B. W., powódki A. C., pisemnej opinii Instytutu - (...) w P. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej z dnia 22 czerwca 2015 r., opinii uzupełniającej w/w Instytutu z dnia 15 lutego 2016 r. oraz zeznań biegłych z Instytutu (...) oraz B. M. złożonych na rozprawie w dniu 4 października 2016 r.

Dowody z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy Sąd uznał za wiarygodne i przydatne dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie. Wymaga podkreślenia, że strony nie kwestionowały autentyczności i treści wskazanych powyżej dokumentów, a także Sąd nie znalazł podstaw, aby czynić to z urzędu. Oceny tej nie zmieniał fakt, że część dokumentów została przedstawiona Sądowi jedynie w postaci kserokopii. Strony bowiem nie kwestionowały zgodności przedłożonych kserokopii z oryginałami dokumentów, wskutek czego Sąd uznał kserokopie za wiarygodne dowody, na istnienie i treść dokumentów jakie odwzorowywały.

Sąd za wiarygodne i przydatne dla dokonanych ustaleń uznał również zeznania świadka K. W., która następnie w toku procesu jako następcą prawną B. W. wstąpiła w miejsce powoda wspólnie z A. C.. Zeznania te były bowiem spójne, logiczne, szczerze i korespondowały z zeznaniami powoda B. W., powódki A. C. oraz z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie, tj. z dokumentacją medyczną oraz opiniami biegłych. K. W. została przesłuchana w sprawie w charakterze świadka, a więc pod dalej idącymi rygorami i późniejsza zmiana jej roli

procesowej nie dawała podstaw do ponownego jej przesłuchania w charakterze powódki na te same okoliczności. Dlatego też Sąd wnioszek powódek o przesłuchanie K. W. w charakterze strony oddalił.

Na przymiot wiarygodności w całości zasługiwały również zeznania powodów B. W. i A. C.. Zeznania te były logiczne i spójne oraz znalazły potwierdzenie w pozostałym zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Podkreślenia wymaga, że powodowie złożyli zeznania w sposób spontaniczny i nie pozbawiony emocji, co w ocenie Sądu bez wątplenia świadczy o ich szczerości. Ponadto powód nie pamiętał wszystkich zdarzeń po wypadku, co wynikało nie tylko z upływu czasu, ale również z powodu zaników pamięci.

Za przydatną dla rozstrzygnięcia sprawy i wiarygodną Sąd uznał opinię (...) im. K. M. w P. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej z dnia 22 czerwca 2015 r. (k. 316-324) wraz z opinią uzupełniającą z dnia 15 lutego 2016 r. (k. 388-389) oraz zeznaniami biegłych sądowych z w/w Instytutu - (...) i B. M., złożonymi na rozprawie w dniu 4 października 2016 r. (k. 413-418).

Przystępując do oceny opinii Instytutu należy podkreślić, iż w postępowaniu cywilnym dowód w postaci opinii biegłego podlega ocenie na równi z innymi dowodami, a strony są uprawnione do podważania mocy dowodowej opinii biegłych za pomocą wszystkich dostępnych i przewidzianych przez prawo środków dowodowych. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 roku (sygn. akt: I CKN 1170/98, OSNC 2001, nr 4, poz. 64) opinia biegłego podlega ocenie – przy zastosowaniu art. 233 § 1 k.p.c. – na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 roku, V CKN 1354/00).

W skład biegłych orzekających w imieniu instytutu weszli: prof. dr hab. n. med. J. M. – neurolog, lek. med. B. M. – specjalista ortopeda oraz dr hab. n. med. C. Ż. – specjalista medycyny sądowej.

Do opinii Instytutu - (...) w P. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej z dnia 22 czerwca 2015 r. (k. 316-324), zarzuty złożył pełnomocnik strony powodowej w piśmie z dnia 24 lipca 2015 r. (k. 336-339). Jednocześnie wniósł o wydanie kolejnej opinii przez instytut naukowy bądź opinii łącznej biegłych ortopedy, neurologa i stomatologa. Opinię zarzucił lakoniczność, brak wszechstronności oraz nieuwzględnienie całości urazów doznanych przez zmarłego B. W..

W opinii uzupełniającej z dnia 15 lutego 2016 r. (k. 388-389) biegli z instytutu odnieśli się szczegółowo do podnoszonych przez pełnomocnika powodów zarzutów.

Biegli wskazali, że wstrząśnienie mózgu jest pourazowym, przemijającym zaburzeniem czynności mózgu, które po kilku lub kilkadziesiąt minutach ustępuje nie pozostawiając zwykle trwałych następstw. U B. W. nie było wzmianki o ewentualnych następstwach. Zatem brak jest jakichkolwiek przesłanek medycznych do uznania, aby wstrząśnienie mózgu pozostawiło u powoda trwałe lub długotrwałe uszczerbek na zdrowiu.

Należy podkreślić, że biegli wydali opinię wyłącznie na podstawie dokumentacji medycznej zawartej w aktach sprawy. Tym samym biegli nie mogli ustalić, jaki skutek estetyczny pozostawiła rana czoła w postaci blizny. W dokumentacji medycznej nie ma informacji na temat jej wielkości i dokładnej lokalizacji rany, jak również charakteru blizny po ranie tłuczonej.

Biegli wyjaśnili również, że nie mogli ustalić, jaki był faktyczny zakres bólowego ograniczenia ruchomości w stawie barkowym z tego względu, że nie mogli przeprowadzić badania B. W.. Ponadto bólowe ograniczenie ruchomości jest, zdaniem biegłych, subiektywną oceną, której nie można już zweryfikować. Brak informacji w dokumentacji medycznej o skutkach uszkodzenia nerwu promieniowego z kolei, w opinii biegłych, nie daje podstaw do przyznania wyższego niż 6% w skali 5-15% uszczerbku na zdrowiu z pkt 113a.

Oceniając skutki złamania kości podudzia prawego biegli także opierali się na dokumentacji medycznej, a nie na podstawie badania lekarskiego. Z tego powodu biegli uznali 10% (średnią wartość) z powodu skrócenia kończyny z utrudnionym zginaniem grzbietowym stopy.

Do opinii uzupełniającej z dnia 15 lutego 2016 r., zarzuty ponownie wniósł pełnomocnik powodów w piśmie z dnia 25 marca 2015 r. (k. 396-397). Wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lekarza stomatologa na okoliczność oceny doznanych przez B. W. w zakresie uzębienia, w tym ustalenia długotrwałego lub trwałego uszczerbku na zdrowiu. Ponadto wniósł o wezwanie biegłych na rozprawę celem złożenia ustnej opinii uzupełniającej. Pełnomocnik powodów uznał, że opinia uzupełniająca nie była wszechstronna i nie zawierała odpowiedzi na wszystkie zarzuty sformułowane w piśmie z dnia 24 lipca 2015 r.

Na rozprawie w dniu 4 października 2016 r. biegli C. Ż. oraz B. M. (k. 413-418) odnieśli się do zarzutów strony powodowej wskazując, iż w opinii zasadniczej oraz opinii uzupełniającej uwzględnili całokształt okoliczności sprawy oraz dokumentację medyczną zgromadzoną w aktach niniejszej sprawy i nie przeprowadzili badania powoda z uwagi na jego śmierć. Dokumentacja medyczna nie pozwoliła im na bardziej precyzyjne ustalenie stopnia uszczerbku na zdrowiu ze względu na zbyt ogólnikowe stwierdzenia w tej dokumentacji. Biegły C. Ż. ponownie podkreślił, że z dokumentacji medycznej nie wynika, aby wstrząśnienie mózgu pozostawiło długotrwały uszczerbek na zdrowiu u powoda.

Odnosząc się do blizny po ranie czoła, biegły nie mógł ustalić jej charakteru, czy była szpecąca, czy też nie. Stwierdził, że rany lepiej się goją u ludzi młodych i dzieci, a u osób starszych ten proces jest bardziej zaburzony. Przewlekłe bóle głowy mogły mieć w ocenie biegłego związek z urazem głowy podczas wypadku, ale trudno ustalić w jakim stopniu, gdyż w takim wypadku należałoby przeprowadzić szczegółowe badania.

Biegła B. M. wskazała, że trudno jest ustalić skutki uszkodzenia nerwu promieniowego dla powoda, gdyż aby to precyzyjnie zrobić, należałoby dokonać jego badania. Wyjaśniła, że według dokumentacji medycznej nie doszło do uszkodzenia barku, które powodowałyby następstwa, a sam punkt 113 mówi, że ocenia się złamanie kości ramiennej w zależności od zmian wtórnych i upośledzenia kości kończyny i ten punkt zawiera w sobie następowe ograniczenia ruchów stawów tworzonych przez kość ramienną, czyli łokciowego i barkowego. Ograniczenia ruchomości tych stawów są zmianą wtórną, a nie pierwotną, nie wynikają z uszkodzenia struktur stawu łokciowego i barkowego. Zdaniem biegłej uszkodzenie nerwu promieniowego prawego nie zostawiło trwałych następstw. Biegła stwierdziła, że uszkodzenie nerwu mogło wynikać z tego, że on się zakleszczył w odłamek kości ramiennej i po przeprowadzeniu repozycji i zespoleniu został uwolniony i po okresie obrzęku jego funkcja wróciła, gdyż nie był uszkodzony mechanicznie.

Mając na względzie opinię uzupełniającą i zeznania biegłych złożone na rozprawie w dniu 4 października 2016 r. oraz biorąc pod uwagę pozostały materiał dowodowy, Sąd uznał za przekonującą i w konsekwencji mającą zasadnicze znaczenie dla ustalenia istotnych okoliczności faktycznych sprawy opinię instytutu. Należy zauważyć, że biegli sporządzający opinię dysponowali odpowiednią wiedzą dla sporządzenia przedmiotowej opinii. Opinia została sporządzona w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Wyłącznie ze względu na śmierć powoda B. W. nie przeprowadzono jego badania.

Sąd nie miał zatem żadnych zastrzeżeń co do metody opracowania opinii. Przedmiotowa opinia jest rzetelna, fachowa i czyni zadość postawionej tezie dowodowej. Wnioski końcowe pisemnej opinii zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i kategoriyczny, są wyczerpujące i zostały dostatecznie umotywowane. Biegli w sposób fachowy i zrozumiały wyjaśnili wątpliwości, jakie strona powodowa zgłaszała wobec opinii pisemnej zasadniczej i uzupełniającej. Zastrzeżenia strony powodowej do opinii nie przedstawiły argumentacji, która dawałaby podstawy do ponownego wydania opinii czy też do podważenia jej mocy dowodowej. Opinia wraz z uzupełnieniem i zeznaniami biegłych stwarzają jedną logiczną całość, w sposób spójny prezentują zakres skutków przedmiotowego wypadku dla zdrowia powoda oraz jego dalszego funkcjonowania.

W konsekwencji Sąd przyznał powyższej opinii przymiot pełnej wiarygodności, nie znajdując podstaw do podważania jej wartości dowodowej i do konieczności przeprowadzania dowodu z opinii innych biegłych tej samej bądź innej specjalności, tym bardziej że żadna ze stron postępowania nie składała wniosków o powołanie innych biegłych.

W piśmie z dnia 18 października 2016 r. pełnomocnik powódek cofnął wniosek o uzupełniające przesłuchanie biegłego neurologa, bowiem istotne okoliczności sprawy zostały w jego ocenie wyjaśnione podczas przesłuchania biegłych w dniu 4 października 2016 r.

Na rozprawie w dniu 10 stycznia 2017 r. Sąd pominął dowód z opinii biegłego lekarza stomatologa. Sąd miał na uwadze, że strona powodowa nie kwestionowała trwałego uszczerbku stomatologicznego związanego z uszkodzeniem zębów w wysokości 11,5% ustalonego przez pozwanego w postępowaniu likwidacyjnym. Pozwany w toku postępowania nie kwestionował wcześniej ustalonego uszczerbku. Skoro okoliczność ta była bezsporna w sprawie przeprowadzenie tego dowodu było zbędne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Powód B. W. wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2013 r. od dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 40.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za doznane urazy fizyczne i uszczerbek psychiczny.

Wobec śmierci B. W. w dniu 24 sierpnia 2014 r., w miejsce powoda wstąpiły jego córki, jako następcy prawni: A. C. i K. W.. Powódki w piśmie z dnia 18 marca 2015 r. podtrzymały dotychczasowe stanowisko w sprawie oraz na rozprawie w dniu 4 października 2016 r. pełnomocnik powódek sprecyzował żądanie w zakresie odsetek i wniósł o zasądzenie ustawowych odsetek za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.

Zgodnie z art. 445 § 3 k.c. roszczenie o zadośćuczynienie przechodzi na spadkobierców tylko wtedy, gdy zostało uznane na piśmie albo gdy powództwo zostało wytoczone za życia poszkodowanego.

Poszkodowany B. W. wytoczył powództwo o zadośćuczynienie w związku ze śmiercią żony S. W. i w związku z własnym uszczerbkiem na zdrowiu i zmarł w toku procesu, a zatem dochodzone przez niego roszczenia przeszły na spadkobierców K. W. i A. C.. W judykaturze utrwalony jest pogląd, że w sprawie o zadośćuczynienie pieniężne z krzywdę doznaną wskutek śmierci najbliższego członka rodziny (art. 446 § 4 k.c.) ma zastosowanie art. 445 § 3 k.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2013 r., III CZP 74/2013, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2014 r., V CZ 20/2014). W odniesieniu do zadośćuczynienia za krzywdę w związku ze śmiercią osoby bliskiej dochodzonego na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. kwestia ta nie budzi wątpliwości wobec treści art. 448 zd. 2 k.c.

Tym samym A. C. i K. W. są uprawnione do dochodzenia w miejsce B. W. zgłoszonych w niniejszej sprawie pozwem z dnia 20 grudnia 2013 r. roszczeń.

W pierwszej kolejności Sąd rozważał roszczenie o zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej tj. S. W., zmarłej na skutek wypadku komunikacyjnego z dnia 13 października 2002 r.

Podstawy prawnej dochodzonego roszczenia powódki upatrywały w art. 448 k.c. w związku z art. 23 k.c. i art. 24 k.c. Z kolei pozwany w związku z tym roszczeniem kwestionował zarówno swoją odpowiedzialność co do zasady, jak również wysokość dochodzonego przez powódki roszczenia nie kwestionując przy tym, że ponosi odpowiedzialność cywilną za szkody wyrządzone przez kierującego pojazdem w związku z zawartą umową OC.

Aktualnie kwestię zadośćuczynienia za krzywdy najbliższych członków rodziny zmarłego reguluje przepis art. 446 § 4 k.c.

Zgodnie z treścią powołanego przepisu, jeśli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołaniu rozstroju zdrowia spowodowanych czynem niedozwolonym nastąpiła śmierć poszkodowanego, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Przepis ten został dodany do art. 446 k.c. ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2008 r. Nr 116, poz. 731), która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r. Należy wskazać, że w powołanej ustawie z dnia 30 maja 2008 r. brak jest szczegółowych przepisów intertemporalnych odnoszących się do przywołanego przepisu. W orzecznictwie nie kwestionowany jest jednak pogląd, który Sąd podziela, iż brak jest podstaw prawnych, aby do zdarzeń prawnych i skutków zaistniałych przed dniem 3 sierpnia 2008 r. stosować art. 446 § 4 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., sygn. akt II CSK 248/10, Lex nr 785681; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 kwietnia 2013 r., sygn. akt VI ACa 1148/12, Lex nr 1363406, a także wyrok tego Sądu z dnia 18 grudnia 2014 r., sygn. akt VI ACa 193/14, Lex nr 1667648; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 sierpnia 2014 r., sygn. akt I ACa 312/14, Lex nr 1544949).

Uwzględniając powyższe, a także fakt, że zdarzenie, z którego powódki wywodzą roszczenia miało miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r., wymaga oceny czy przed wejściem w życie ww. ustawy z dnia 30 maja 2008 r. obowiązywały przepisy prawne, które mogą stanowić podstawę prawną dla dochodzonego przez powódki roszczenia. Ścisłej rzecz ujmując, oceny wymaga czy podstawę prawną dochodzonego roszczenia stanowi powołany przez powódki art. 448 k.c. w związku z art. 23 k.c. i art. 24 § 1 k.c.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Z treści powołanego przepisu wynika, że przesłankami ochrony dóbr osobistych, które muszą być spełnione łącznie są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra i bezprawność zagrożenia lub naruszenia (por. Księżak Paweł. Komentarz do art. 24 Kodeksu cywilnego. Księżak Paweł (red.), Pyziak-Szafnicka Małgorzata (red.), Giesen Beata, Katner Wojciech Jan, Lewaszkiwicz-Petrykowska Biruta, Majda Rafał, Michniewicz-Broda Ewa, Pajor Tomasz, Promińska Urszula, Robaczyński Wojciech, Serwach Małgorzata, Świdorski Zbigniew, Wojewoda Michał. Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna. Lex, 2014 r., nr 170638). Przyjmuje się, że bezprawne jest każde działanie sprzeczne z normami prawnymi, a nawet z porządkiem prawnym oraz z zasadami współżycia społecznego.

Przykładowy katalog dóbr osobistych podlegających ochronie został przewidziany w art. 23 k.c. Zgodnie z tym przepisem dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Nie budzi wątpliwości, że ustawodawca poprzez posłużenie się zwrotem „w szczególności” dopuszcza istnienie i tworzenie się innych dóbr. Wymaga zaznaczenia, że zarówno doktryna, jak i orzecznictwo podjęły się próby sprecyzowania użytego w art. 23 k.c. pojęcia podkreślając właściwości, jakie musi wykazywać określona wartość, aby mogła zyskać rangę dobra osobistego. Wskazuje się, że są to wartości niemajątkowe, nieodłącznie związane z człowiekiem i jego naturą, stanowiące o jego wyjątkowości i integralności, jego godności i postrzeganiu w społeczeństwie, umożliwiające mu samorealizację i twórczą działalność, nie poddające się wycenieniu w ekonomicznych miernikach wartości. Do katalogu dóbr wskazanych przez ustawodawcę przyjęło się dodawać szereg innych, takich jak prawo do intymności i prywatności, płeć człowieka, prawo do planowania rodziny, tradycja rodzinna, pamięć o osobie zmarłej, więź między członkami rodziny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., sygn. akt IV CSK 307/09, Lex nr 599865).

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., sygn. akt III CZP 2/14 (Lex nr 1540025) zwrócono uwagę, że w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dobro osobiste podlegające ochronie, którego naruszenie uzasadnia żądanie zapłaty zadośćuczynienia w razie śmierci osoby bliskiej, ujmowane

jest jako więź rodzinna (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10), której zerwanie powoduje ból, cierpienie i rodzi poczucie krzywdy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11), prawo do życia w rodzinie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11), prawo do życia rodzinnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09), więź emocjonalna łącząca osoby bliskie, jednak z kręgu najbliższych członków rodziny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10), szczególna więź rodziców z dzieckiem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 r., II CSK 537/10), a także prawo do życia w związku małżeńskim, posiadania ojca i życia w pełnej rodzinie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 r., I ACa 1137/07).

Więź między małżonkami jest wartością niematerialną "własną" każdego z małżonków, a skoro w utrwalonym już orzecznictwie uznana została jako ich dobro osobiste podlegające ochronie prawa cywilnego, to jeden ze środków tej ochrony stanowi norma wynikająca z art. 448 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., sygn. akt IV CSK 307/09, Lex nr 599865 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 r., sygn. akt II CSK 537/10, Lex nr 846563;).

Z powołanego powyżej art. 448 k.c. wynika natomiast, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Obecnie w orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, że na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, zaistniałego przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011 r., sygn. akt I CSK 621/10, Lex 848128; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., sygn. akt III CZP 32/11, Lex nr 852341; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2014 r., sygn. akt II CSK 621/13, Lex nr 1491132; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 4 lutego 2015 r., sygn. akt I ACa 1093/14, Lex nr 1681964; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 marca 2015 r., sygn. akt I ACa 1359/14, Lex nr 1675898; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 marca 2015 r., sygn. akt I ACa 933/14, Lex nr 1771032; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 czerwca 2015 r., sygn. akt I ACa 1857/14, Lex nr 1766081).

Konkludując poczynione do tej pory uwagi, nie budzi wątpliwości, iż roszczenie B. W. o zadośćuczynienie za śmierć małżonki co do zasady ma podstawę prawną w art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Wymaga podkreślenia, iż powołany art. 448 k.c. określa zasady zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego w razie naruszenia dóbr osobistych. Jako dominujący w judykaturze i doktrynie należy uznać pogląd, który Sąd podziela, że dla zasądzenia zadośćuczynienia nie wystarczy ustalenie faktu naruszenia dobra osobistego oraz jego bezprawności, ale konieczne jest również ustalenie działania zawinionego (por. Adam Olejniczak. Komentarz do art. 448 Kodeksu cywilnego. Kidyba Andrzej (red.), Gawlik Zdzisław, Janiak Andrzej, Kozieł Grzegorz, Olejniczak Adam, Pyrzyńska Agnieszka, Sokołowski Tomasz. Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna. Lex 2014 r.). Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 2002 r., sygn. akt V CKN 1581/00, (Lex nr 77194) przesłanką odpowiedzialności z art. 448 k.c. jest nie tylko bezprawne, ale i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego.

W niniejszej sprawie spełnienie przesłanki bezprawnego i zawinionego działania sprawcy zdarzenia, którego następstwem była śmierć żony powoda S. W., nie mogło budzić wątpliwości. Sprawca wypadku został bowiem prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Szamotułach z dnia 12 lutego 2003 r. uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 k.k., którego następstwem była m.in. śmierć S. W.. Ustalenia tego wyroku są wiążące dla Sądu w postępowaniu cywilnym – art. 11 k.p.c. Tym samym zachowanie sprawcy wypadku, w wyniku którego śmierć poniosła S. W. było bezprawne i zawinione.

Mając natomiast na uwadze, że w polskim systemie prawnym zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę można żądać wyłącznie od osoby odpowiedzialnej z tytułu czynu niedozwolonego, wymaga jeszcze wyjaśnienia

kwestia odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela. W orzecznictwie zarówno w odniesieniu do § 10 ust. 1 rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 310) obowiązującego w dacie wypadku, jak również na gruncie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013, poz. 392 ze zm.), jednolicie przyjmuje się, że treść tych przepisów nie wyłącza z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., sygn. akt III CZP 67/12, Lex nr 1230027 odnośnie § 10 ust. 1 ww. rozporządzenia; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 r., sygn. akt III CZP 93/12, Lex nr 1540025 odnośnie art. 34 ust. 1 ww. ustawy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 11 lutego 2012 r.; aktualność poglądów wyrażony w tych uchwałach została potwierdzona w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., sygn. akt III CZP 2/14, Lex nr 1540025).

Wymaga zaznaczenia, że zasądzenie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. ma charakter fakultatywny (ustawodawca posłużył się formułą zdaniową „sąd może przyznać”) i od oceny sądu zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie, nawet jeśli zostały spełnione przesłanki ustawowe determinujące jego przyznanie (wystąpiło naruszenie dobra osobistego). Jak słusznie wskazuje się w orzecznictwie dla domagania się zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej na skutek naruszenia dobra osobistego nie wystarczy wykazanie istnienia formalnych więzi rodzinnych ze zmarłym, lecz potrzebne jest również istnienie więzi emocjonalnych między zmarłym i dochodzącym zadośćuczynienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2015 r., sygn. akt II CSK 595/14, Lex nr 1809874). Podstawową zaś funkcją zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych jest kompensacja doznanej krzywdy, tj. złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby bliskiej oraz pomoc w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym rzeczywistości. Świadczenie to nie może mieć znaczenia tylko symbolicznego, ale nie będąc odszkodowaniem, ma mieć odczuwalną wartość majątkową (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2015 r., sygn. akt II CSK 334/14, Lex nr 1652382; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 8 listopada 2005 r., sygn. akt I ACa 329/05, Lex nr 186505; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 15 lipca 2015 r., sygn. akt I ACa 202/15, Lex nr 1770654). Przy czym podkreśla się również, że rozmiar zadośćuczynienia może być odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na jego umiarkowany wymiar i to w zasadzie bez względu na status społeczny i materialny pokrzywdzonego. Przesłanka "przeciętnej stopy życiowej" społeczeństwa ma więc charakter uzupełniający i ogranicza wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2014 r., sygn. akt IV CSK 112/14, Lex nr 1604651 i powołane tam orzecznictwo). Zwraca się także uwagę, że na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i umiejętność jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (por. powołany już wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2015 r., sygn. akt II CSK 595/14). Z uwagi natomiast na niewymierność krzywdy, określenie w konkretnym wypadku odpowiedniej sumy pozostawione zostało przez ustawodawcę sądowi. W takim wypadku sąd dysponuje większym zakresem swobody, niż przy ustalaniu szkody majątkowej i sumy potrzebnej do jej naprawienia. Należy ponadto wskazać, że zadośćuczynienie jest formą rekompensaty pieniężnej z tytułu szkody niemajątkowej i ujmuje swym zakresem wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno doznane, jak i mogące powstać w przyszłości. Nie można jednak traktować go jako ekwiwalentu, charakterystycznego dla szkody majątkowej. Ma ono bowiem służyć jedynie pewnej kompensacie doznanej krzywdy. Dlatego też ustawodawca wyraźnie zastrzegł, że ma to być odpowiednia suma tytułem zadośćuczynienia. Jest to rekompensata za całą krzywdę i przyznaje się ją jednorazowo. Podkreśla się również, że zarówno okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia, jak i kryteria ich oceny powinny być rozważane indywidualnie w związku z konkretną osobą pokrzywdzonego.

Odnosząc poczynione w tej części uzasadnienia uwagi do ustalonych okoliczności niniejszej sprawy, Sąd uznał, że zgłoszone przez B. W. żądanie zadośćuczynienia w związku ze śmiercią żony w kwocie 40.000 zł zasługuje w całości na uwzględnienie.

Śmierć S. W. stanowiła dla jej małżonka źródło cierpień psychicznych, a rozmiar doznanej przez niego krzywdy bezsprzecznie wpłynął na jego dalsze życie. Co istotne, w aspekcie poczynionych ustaleń nie budzi również wątpliwości Sądu, że skutki tragicznej śmierci żony, mimo upływu ponad 12 lat, B. W. odczuwał do dnia swojej śmierci.

W chwili śmierci małżonki B. W. miał 60 lat, zamieszkiwał wspólnie z żoną, spędzał święta, przebywał w gronie rodziny i znajomych, razem chodzili na spacer, do K., spędzali czas wolny, tym bardziej, że oboje byli na rencie. Małżonka powołała się na dom, małżonkowie żyli zgodnie, wspólnie zajmowali się wnukami. S. W. była dla męża wsparciem w trudnych chwilach, zwłaszcza w okresie po operacji krtani, motywowała go do rehabilitacji i powrotu do zdrowia. Powód w wyniku tej operacji bardzo cicho mówił, a dzięki wsparciu żony nie załamał się psychicznie. S. W. była dla niego podporą zarówno pod względem emocjonalnym, życiowym i finansowym. Małżonkowie (...) byli ze sobą zżyci, byli wieloletnim spełnionym związkiem małżeńskim. Funkcjonowali samodzielnie, bez pomocy osób trzecich.

Po śmierci żony powód się załamał psychicznie. Stracił wsparcie żony, bliskiej osoby, poczucie bezpieczeństwa i komfortu psychicznego. Powód nie znalazł sobie innej towarzyszki życia. Przez kilka miesięcy mieszkał z córką A., a od połowy 2003 r. samotnie zajmował wspólne mieszkanie jego i zmarłej żony. Powód był przyzwyczajony do spędzania czasu wspólnie z żoną, a po jej śmierci musiał poukładać sobie życie od początku, tym bardziej, że z żoną spędził 35 lat życia. Musiał nauczyć się samemu funkcjonować w domu, bo był niesamodzielny i bezradny, gdyż wcześniej wszystkim zajmowała się żona. Utrata żony i jednocześnie życiowej partnerki, osamotnienie i pustka po stracie żony, sprawiła m.in., że powód po kilku latach od tragicznego zdarzenia, przestał radzić sobie i zaczął spożywać w nadmiarze alkohol. Powód nie miał ochoty nigdzie wychodzić, spotykać się z innymi osobami, zamknął się w sobie. Tęsknił za żoną, często odwiedzał jej grób, a w mieszkaniu nadal były jej zdjęcia.

Wszystkie wskazane powyżej okoliczności wskazują, iż wskutek utraty żony powód doznał znacznej krzywdy, która w sposób negatywny wpłynęła na jego dalsze życie. Uwzględniając zaś wymienione powyżej przesłanki, które wpływają na rozmiar doznanej krzywdy (poczucie osamotnienia i pustki, rodzaj i intensywność więzi łączącej powoda ze S. W., stopień w jakim śmierć żony wpłynęła na odnalezienie się powoda w nowej rzeczywistości i jego funkcjonowanie), Sąd uznał, iż stosowną rekompensatą za doznaną przez niego wskutek śmierci S. W. krzywdę będzie stanowiła kwota 40.000 zł.

Mając powyższe na względzie Sąd w pkt 1 i 2 wyroku zasądził od pozwanego na rzecz każdej z powódek kwoty po 20.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty. Roszczenie stało się wymagalne po upływie 30 dni od zgłoszenia szkody (7 marca 2013 r.) – art. 817 § 1 k.c. dlatego też odsetki za opóźnienie mogły być naliczane od 7 kwietnia 2013 r. Strona powodowa żądała odsetek od dnia 22 kwietnia 2013 r. i Sąd z uwagi na art. 321 § 1 k.p.c. był żądaniem tym związany. Kwota 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej została zasądzona po połowie na rzecz wstępujących w miejsce powoda K. W. i A. C. stosownie do ich udziałów w spadku po zmarłym B. W., zgodnie z art. 1035 k.c. w związku z art. 207 k.c. Brak podstaw do zasądzenia świadczenia na rzecz spadkobierców solidarnie, skoro solidarność wynikać zawsze musi z ustawy lub czynności prawnej – art. 369 k.c.

Odnosząc się do drugiego roszczenia tj. zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z uszkodzeniem ciała i rozstrojem zdrowia, Sąd uznał, że także zasługuje na uwzględnienie w całości.

Odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela wynika z art. art. 822 § 1 k.c., który stanowi, że przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony.

Zgodnie natomiast z 435 § 1 k.c., samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszającego się za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego mechanicznego środka komunikacji, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej, albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

(...) S.A. ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone na skutek wypadku spowodowanego przez A. M. w dniu 13 października 2002 r. w ramach umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego kierowanego przez sprawcę szkody, a więc na podstawie art. 822 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c.

Zgodnie zaś z § 10 ust. 1 i 3 rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 310) obowiązującego w dacie wypadku, z ubezpieczenia OC przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem są zobowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia, a ubezpieczeniem OC objęta jest odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej wyrządziła szkodę ruchem tego pojazdu.

W tym miejscu należy wspomnieć, iż w zakresie tego roszczenia, tj. zadośćuczynienia za uszczerbek na zdrowiu B. W. pozwany uznał swoją odpowiedzialność co do zasady w toku postępowania likwidacyjnego wypłacając zadośćuczynienie w kwocie 48.811 zł i odmawiając wypłaty dalszego świadczenia z tego tytułu.

Ustalając, że pozwany, na podstawie wskazanych wyżej przepisów, ponosi co do zasady odpowiedzialność za szkodę poniesioną przez powoda w związku z wypadkiem z dnia 13 października 2002 r., należało rozważyć kwestię przyznania powodowi zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z uszkodzeniem ciała i rozstrojem zdrowia, mając na uwadze wypłacone dotychczas zadośćuczynienie.

W tym kontekście trzeba zauważyć, że zadośćuczynienie ma na celu złagodzenie ujemnych przeżyć związanych z cierpieniami fizycznymi i psychicznymi poszkodowanego i to przeżyć zarówno już doznanych, jak i mogących wystąpić w przyszłości. Zadośćuczynienie ma charakter kompleksowy – winno być rekompensatą za całą krzywdę związaną ze zdarzeniem, z którego wynikło.

Przepisy prawa nie ustanawiają żadnych kryteriów, na podstawie których powinno być ustalane zadośćuczynienie. Wypracowała je natomiast judykatura, a zwłaszcza orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wskazuje ono, że zadośćuczynienie ma kompensacyjny charakter, w związku z czym musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Określenie wysokości zadośćuczynienia powinno być dokonane z uwzględnieniem wszystkich okoliczności mających wpływ na rozmiar doznanej krzywdy, m.in. wieku poszkodowanego, czasu trwania cierpień, trwałości i skutków wypadku, okresu trwania objawów chorobowych i ich nasilenia, otrzymania przez poszkodowanego jakiejś kwoty pieniężnej z tytułu odszkodowania, od rodzaju i stopnia winy sprawcy szkody i odczucia jej przez poszkodowanego (tak m.in. wyrok SN z dnia 30 listopada 1999 r. I CKN 1145/99, niepubl.; orz. SN z 12 kwietnia 1972 r. II CR 57/72, OSNCP 1972/10/183; wyrok SN z dnia 27 sierpnia 1969 r. I PR 224/69, OSNCP 1970/6/111).

Sąd ustalając wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia miał na uwadze powyżej wskazane kryteria, a także uwzględnił, że powód otrzymał już zadośćuczynienie w kwocie 48.811 zł. Należy jednak stwierdzić, że kwota ta nie rekompensuje całkowicie doznanej przez niego krzywdy.

Łączny trwały uszczerbek na zdrowiu powoda w związku z wypadkiem z dnia 13 października 2003 r. został ustalony na 27,5%.

Przy ustalaniu kwoty zadośćuczynienia tabele określające procentowy uszczerbek na zdrowiu powinny znajdować jedynie orientacyjne, a nie mechaniczne zastosowanie. Ustalenie bowiem tego uszczerbku nie jest decydujące dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia. W prawie cywilnym wysokość odszkodowania nie jest zryczałtowana, lecz

zindywidualizowana. W konsekwencji Sąd nie jest związany procentowym określeniem uszczerbku na zdrowiu i ustalając wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia bierze, obok procentowego uszczerbku na zdrowiu powoda, także pod uwagę inne, wyszczególnione wcześniej czynniki, które należy uwzględnić określając wysokość zadośćuczynienia. Niemniej jednak ustalony uszczerbek na zdrowiu wskazuje w jakim stopniu doszło do pogorszenia stanu zdrowia poszkodowanego na skutek inkryminowanego zdarzenia i zawsze inna będzie ocena krzywdy niemajątkowej przy uszczerbku np. 5%, a inna przy uszczerbku 95%.

Odnosząc się do omawianego przypadku Sąd uwzględnił, że na skutek wypadku z dnia 13 października 2002 r. B. W. doznał głowy z następowym wstrząśnieniem mózgu i rozległą raną szarpaną czoła, licznymi otarciami naskórka na twarzy po stronie prawej, wielofragmentowego złamania kości ramiennej prawej z porażeniem nerwu promieniowego wymagającego zespolenia prętami Rusha, neurolyzy nerwu promieniowego z następowym bólowym ograniczeniem ruchomości w prawym stawie barkowym, wielofragmentowego złamania podudzia prawego – leczonego wyciągiem szkieletowym nadkostkowym za kość piszczelową z następowym skróceniem kończyny dolnej prawej o 3 cm w stosunku do lewej, z utrudnionym zginaniem grzbietowym stopy prawej, z utykaniem na kończynę dolną prawą, złamania zębów 2, 1 i 1, 2, 3 oraz 5. Obrażenia te były bardzo poważne i powodowały silny ból bezpośrednio po wypadku jak i w okresie późniejszym i z tego względu B. W. często zażywał leki przeciwbólowe. B. W. często zmagał się z bólami głowy i zanikami pamięci, co niewątpliwie wpłynęło na dalsze jego funkcjonowanie. Ponadto był ograniczony ruchowo ze względu na uszkodzenia prawej kości promieniowej i skrócenie lewej nogi, które powodowało utykanie.

Dla wysokości zadośćuczynienia istotny jest również zakres leczenia powoda, wpływający niewątpliwie na zwiększenie cierpienia powoda. Leczenie powoda nie było długotrwałe, zostało zakończone w 2004 r. Niemniej jednak powód przez dwa miesiące po wypadku przebywał w szpitalach, przy czym dwa tygodnie w stanie nieświadomości, a następnie był poddany kilku operacjom oraz kilku miesięcznej rehabilitacji. Powód przez okres ponad dwóch miesięcy przebywał w szpitalu. Po powrocie do domu, powód leżał w łóżku na wyciągu, nie mógł się ruszać. Przychodził do niego rehabilitant oraz masażystka przez okres około 7-8 miesięcy. Początkowo ćwiczenia odbywały się 3 razy w tygodniu (pierwsze 2 miesiące), potem raz w tygodniu. Przez dwa miesiące jeździł na wózku inwalidzkim, potem poruszał się o kulach. Po roku zaczął się samodzielnie poruszać. W wyniku doznanego urazu nogi powód miał prawą nogę krótszą o 3 cm i musiał nosić specjalne obuwie. Ponadto Sąd miał na uwadze, że powód bezpośrednio po wypadku przez pół roku mieszkał z córką A. C., która się nim opiekowała. Powód wymagał stałej opieki, której podjęły się córki – powódki A. C. i K. W.. Pomagały powodowi się ubierać, kąpać, zakładały pampersy, przygotowywały posiłki. Brak samodzielności w podstawowych sprawach życia codziennego powodował u niego dyskomfort psychiczny. Powyższe niewątpliwie powodowało u powoda poczucie bezradności.

Na wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia wpływa również to, że powód w wyniku uszkodzenia ciała wymagał długotrwałego leczenia i rehabilitacji ze względu na skrócenie nogi i bólowe ograniczenie barku. Po doznanych obrażeniach u powoda możliwość samodzielnego poruszania się była ograniczona z uwagi na ograniczenia kończyny górnej i dolnej, co mogło negatywnie się odbić na układzie krążenia i oddychania, gdyż spędzał dużo czasu w pozycji leżącej i siedzącej.

W zakresie blizny na czole należy stwierdzić, że niewątpliwie pozostała ona u powoda. Z uwagi na śmierć powoda, nie dało się ustalić, czy blizna miała charakter szpecący, czy też nie. Niemniej jednak z wiarygodnych zeznań powódki wynika, że powód wstydził się wychodzić na zewnątrz z tą blizną. Zatem powodowała ona u niego pewien dyskomfort.

Skutki wypadku wywarły też negatywny wpływ na codzienne życie powoda. Przed wypadkiem, powód był osobą aktywną fizycznie, chodził na spacer, łowił ryby. Po wypadku, na skutek doznanych obrażeń, nie mógł wykonywać takich aktywności oraz więcej czasu spędzał w domu.

Dodatkowo poczucie krzywdy B. W. pogłębiała okoliczność, że ze względu na swój stan zdrowia po wypadku nie mógł uczestniczyć w pogrzebie małżonki.

Odnosząc się do twierdzeń pozwanego, iż z dokumentacji załączonej do pozwu nie wynika, aby B. W. kontynuował leczenie w związku z wypadkiem oraz do zarzutu, że leczył się na liczne choroby samoistne, należy zauważyć iż

poszkodowany owszem zaprzestał leczenia obrażeń ciała doznanych w wypadku w dniu 13 października 2002 r., niemniej ich skutki odczuwał przez kolejne lata. Objawiało się to m.in. w tym, że zażywał leki przeciwbólowe z uwagi na problemy z chodzeniem, bólem nogi i biodra. Nie miał w pełni sprawnej prawej ręki oraz miał krótszą o 3 cm prawą nogę. Problemy zdrowotne z narządem ruchu to główny skutek wypadku komunikacyjnego, w następstwie czego powód w 2003 otrzymał rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Z opinii biegłych jak i z ich zeznań jednoznacznie wynika, że stan zdrowia powoda po wypadku pogarszał się, a na zmiany pourazowe nakładały się coraz bardziej nasilone zmiany chorobowe typu cukrzyca, marskość wątroby, nadciśnienie tętnicze, nadużywanie alkoholu i leków. Pozostałe schorzenia powoda, tj. choroby samoistne nie miały związku z wypadkiem i w tym zakresie Sąd zgadza się z pozwanym, ale co do zasady dwojakiego rodzaju schorzenia występujące u powoda, tj. choroby samoistne oraz zmiany pourazowe nakładały się na siebie. Niewątpliwie rozstrój zdrowia związany z wypadkiem przyspieszał ogólnie pogarszającą się kondycję zdrowotną powoda, chociażby w obrębie układu oddechowego.

Reasumując, biorąc pod uwagę wskazany powyżej czas i natężenie trwania cierpienia powoda, długotrwałość skutków wypadku i zakres leczenia, uszczerbek na zdrowiu powoda, wcześniejszy styl życia, wiek powoda, a także realną wartość otrzymanego przez powoda świadczenia z tytułu zadośćuczynienia, Sąd doszedł do przekonania, że odpowiednim zadośćuczynieniem dla powoda byłaby kwota 90.000 zł. Mając zaś na względzie, że dotychczas powodowi wypłacono zadośćuczynienie w kwocie 48.811 zł i do wyrównania byłaby kwota 41.189 zł, a strona powodowa domagała się kwoty 40.000 zł, Sąd uwzględnił to żądanie w całości (art. 321 § 1 k.c.).

Mając powyższe na względzie Sąd w pkt 3 i 4 wyroku zasądził od pozwanego na rzecz każdej z powódek kwoty po 20.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty. Roszczenie stało się wymagalne po upływie 30 dni od zgłoszenia szkody (7 marca 2013 r.) – art. 817 § 1 k.c. dlatego też odsetki za opóźnienie mogły być naliczane od 7 kwietnia 2013 r. Strona powodowa żądała odsetek od dnia 22 kwietnia 2013 r. i Sąd z uwagi na art. 321 § 1 k.p.c. był żądaniem tym związany. Kwota 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za uszczerbek na zdrowiu B. W. została zasądzona po połowie na rzecz wstępujących w miejsce powoda K. W. i A. C. stosownie do ich udziałów w spadku po zmarłym B. W., zgodnie z art. 1035 k.c. w związku z art. 207 k.c. Brak podstaw do zasądzenia świadczenia na rzecz spadkobierców solidarnie, skoro solidarność wynikać zawsze musi z ustawy lub czynności prawnej – art. 369 k.c.

Dodać też należy, że powyższe kwoty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę za śmierć osoby bliskiej oraz uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia z jednej strony nie są symboliczne, stanowią wartość odczuwalną, a zatem spełniają charakter kompensacyjny zadośćuczynienia. Z drugiej zaś strony przyznane kwoty uwzględniają przesłankę „przeciętnej stopy życiowej” i nie prowadzą do wzbogacenia powódek, jako następców prawnych powoda.

W pkt 5 wyroku Sąd oddalił żądanie powódek zasądzenia na ich rzecz kwot po 40.000 zł solidarnie ze względów, o których wyżej już była mowa.

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt 6 wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Na koszty poniesione przez powódki złożyły się: opłata od zażalenia 40 zł, wynagrodzenie pełnomocnika 3.600 zł (ustalone w oparciu o § 6 pkt 6 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu zażaleniowym 1.800 zł (ustalone w oparciu o § 12 ust. 2 pkt 2 w/w rozporządzenia) - łącznie zatem powódki poniosły koszty w wysokości 5.440 zł. Kwotę tę Sąd rozdzielił stosownie do udziałów w spadku po B. W. i w pkt 6 a zasądził od pozwanego na rzecz każdej z powódek kwoty po 2.720 zł.

W pkt 6 b wyroku Sąd na podstawie art. 113 ust. 1 i 2 u.k.s.c. nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 7.099,44 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, na które składały się kwoty: 34,94 zł tytułem wydatków za sporządzenie kserokopii dokumentacji medycznej, 2.901,27 zł tytułem

wynagrodzenia biegłych, 163,23 zł tytułem wynagrodzenia biegłego C. Ż. za udział w rozprawie w dniu 4 października 2016 r. i 4.000 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od której powód był zwolniony.

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz